

УДК 930.2:929.532(045)

**ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ МЕТРИЧНИХ КНИГ ПРЕДСТАВНИКІВ
РІЗНИХ ВІРОСПОВІДАнь**

Кригіна Ольга Валеріївна, кандидат історичних наук, доцент кафедри культурології та інформаційної діяльності, Маріупольський державний університет, м. Маріуполь
v.olya.v@ukr.net

Стаття присвячена виявленню й аналізу інформаційного потенціалу метричних книг представників різних віросповідань Донбасу. Метричні цих книги містять багатий інформаційний матеріал, а вивчення метричних книг представників різних конфесій залишається поза увагою дослідників, становлячи інтерес для історичної науки. У розвідці аналізується інформація, що містять метричні книги та визначені особливості фіксації інформації у метриках. Вивчення метричних книг іноземних колоністів, а саме іудеїв, німців та греків виявило особливості фіксації даних, характерні для кожної етноконфесійної групи.

Ключові слова: метричні книги, інформаційний потенціал, віросповідання, народження, шлюб, смерть.

Постановка проблеми. Відтворення та вивчення історії окремих регіонів шляхом запровадження до наукового обігу нових документів і матеріалів, а також дослідження їх інформативного потенціалу залишається одним із перспективних напрямів розвитку вітчизняної історичної науки. Метричні книги містять багатий інформаційний матеріал, а достатній ступінь їх збереженості дозволяє оцінити достовірність та інформативність цього виду джерел. Уважне їх вивчення як комплексного джерела дозволить дослідникам виокремити етноконфесійні особливості розвитку церковних громад.

Акти громадянського стану, що велися при церквах, є важливим джерелом при вивченні демографічних процесів; саме вони надають відомості для дослідження біографій, історії окремих сімей, що є метою генеалогічних студій. Завдяки даним щодо кількісного складу населення, рівня народжуваності та смертності, шлюбів, міграцій стають можливими історико-демографічні дослідження.

Останні дослідження та публікації. Аналіз рівня вивченості метричних книг виявив, що дослідження церковних актів розпочалося безпосередньо від часу їх виникнення. Причому головну увагу було зосереджено на метриках православного населення Російської імперії. Для дослідників XIX – початку XX ст. метричні книги стали водночас як чинним, так і історичним джерелом. У той період переважало ставлення до метрик як до документів із поточною інформацією.

Першими дослідниками, які звернулися до метричних книг, були російські академіки, студії яких мали здебільшого статистико-демографічний характер [3]. У 30-х рр. XIX ст. інтерес до метричних книг значно посилювався. Насамперед це пов'язане зі встановленням правил ведення метричних книг представниками різних віросповідань. Кінець XIX ст. поповнився церковною історіографією метричних книг. Значна частина праць присвячувалася порядку їх ведення та реєстрації актів громадянського стану. Початок XX ст. відзначився виходом праці С. Новосельського, предметом якої, за висловом автора, є побудова повної таблиці смертності, яка б стосувалася населення всіх віросповідань європейської частини Російської імперії, за даними щодо сукупності тих, що живуть, і тих, що померли [10]. Наприкінці XX ст., а саме у 1970-х рр., метрики починають розглядатися як історико-генеалогічне джерело. Дослідник А. Єлпатьєвський не залишив поза увагою й історію розвитку формуляра, порівнявши при цьому формуляри декількох конфесій [7]. Особливий інтерес становлять праці Д. Антонова та І. Антонової. Автори звернули увагу на значення й інформативний потенціал джерела, його місце серед закордонних аналогів (парафіяльних реєстрів), причини невивченості метрик, історію, діловодство й розвиток формуляра метрик тощо [2].

Серед сучасних науковців, які займаються вивченням інформативного потенціалу метричних книг, що зберігаються у фондах державних архівів України, слід назвати І. Лимана [8], С. Гузенкова [4]. Метричні книги, як джерела, що містять інформацію генеалогічного змісту, досліджені у дисертаційній роботі Н. Лобко [9].

Метою статті є виявлення та аналіз інформаційного потенціалу метричних книг представників різних віросповідань Донбасу. Метрики, як джерело з величезним інформативним потенціалом, усе більше привертають увагу дослідників.

Виклад матеріалу дослідження. Першим світським узаконенням ведення метричних книг вважається Указ Петра I від 14 квітня 1702 р., що засвідчував необхідність реєстрації народжень та смертей у Росії [11; 192]. У 1724 р. у Синоді розроблений докладний формуляр метричних книг. Вони мали складатися з трьох частин – про народжених, одружених і померлих. Нові форми височайше

затверджені Указом Синоду від 28 лютого 1831 р. Суттєво оновлена форма метричних книг зі змінами та доповненнями затверджена імператором 22 листопада 1837 р. та Указом Синоду від 7 лютого 1838 р. «О ведении метрических книг по новым формам».

Представники православного віросповідання на території Донбасу були представлені не лише російським та українським населенням, але й грецьким. Процедура ведення метричних книг православними грецькими колоністами у своїх населених пунктах не відрізнялася від решти православного населення Російської імперії. На греків поширювалося відповідне російське законодавство.

Історія заснування неправославних громад на Півдні Росії пов'язана з процесом заселення краю. Одна з хвиль іноземної колонізації, здійснювана урядом Російської імперії, пов'язана з поселенням у Північному Приазов'ї євреїв. Згідно з «Положенням про євреїв» (1804 р.), до обов'язку рабинів входило ведення метричних книг у двох примірниках. У 1835 р. затверджено нове «Положення про євреїв», окрема графа якого присвячувалася правам віри й обрядів. Положення надавало докладні форми для записування народжених, одружених, розлучених та померлих. Документ, що безпосередньо стосувався метричних книг єврейського населення, затверджено лише 20 квітня 1853 р. Окрім них, єврейські духовні особи повинні були мати при собі приватні книги або зошити, до яких вносилися всі статті, які належало внести до метричної книги.

Німецькомовне населення регіону впродовж XIX – початку XX ст. у конфесійному плані репрезентоване трьома групами віруючих – католиками, лютеранами та менонітами. Департамент духовних справ іноземних віросповідань (утворений 1832 р.), центральна державна установа, що займалася іноземними та іновірними віросповіданнями на території Російської імперії. З 1832 р. особливості взаємовідносин римо-католицької церкви в Росії та держави регламентувалися «Зводом законів Російської імперії». Римо-католицькі настоятелі отримували шнурові книги для записування метрик по всіх парафіяльних церквах; вони виготовлялися римо-католицьким духовним відомством. 28 грудня 1832 р. височайше затверджено Статут євангельсько-лютеранської церкви у Росії. Згідно зі Статутом, кожен проповідник зобов'язувався ретельно вести списки всіх народжених, хрещених, конфірмованих, причасників, заручених, оголошених і тих, що уклали шлюб, а також похованих у його парафії. Лютеранство було невід'ємною частиною життя російських німців, воно супроводжувало їх від народження до смерті. Меноніти – одна з груп німецького населення Донбасу, що значно відрізнялися від решти німецькомовного населення.

Усі духовні особи неправославного (євангельсько-лютеранського, римо-католицького та іудейського) віросповідання до 1917 р. у своїх діях керувалися Статутом духовних справ іноземних віросповідань. Протягом цього часу відбувалося поступове становлення метрикації як документної системи. Вона розвивалася від створення централізованого управління представників неправославного населення до затвердження офіційної форми метричних книг для всіх парафій Російської імперії.

Аналіз інформації, що міститься на сторінках метричних книг православного населення, показав, що в метриках про народжених обов'язково зазначалася законність народження, факт народження близнят та двійні; сюди ж заносилися відомості щодо всиновлення немовлят, зазначався факт переходу з православної віри до іншого віросповідання. Досить цікавими є відомості на честь якого святого називали дитину та відомості щодо восприємників (хрещених батьків немовлят). Щодо батьків народжених, окрім прізвищ та імен, обов'язково зазначалося віросповідання та фіксувався стан батька.

Вивчення метрик щодо укладання шлюбу виявило наступне, особам, що бажали взяти шлюб, видавався від єпархіального архієрея письмовий дозвіл на одруження, або «венечная память», до якої записувалися наречені та передбачалося, щоб священник, який вінчав шлюб, дізнався, чи немає для цього законних перешкод. Крім того, перед вінчанням як молодята, так і свідки мали підтвердити своїм підписом у шлюбному акті (обшуку), що укладання їх союзу здійснюється за взаємною згодою та бажанням, а не за примусом. Визначення «холост» та «девица» у метриках, де відсутній запис про номер шлюбу, дозволяють припустити, що укладений шлюб був першим для молодят. Обов'язковим у метричних книгах стало зазначення віросповідання наречених. Серед актів реєстрації шлюбів зустрічається значна кількість повторних союзів, термін «вдова/вдовець» саме про це й свідчить. У метриках також зазначався священник, що проводив обряд вінчання. Розділ метричної книги, що містить відомості щодо шлюбів, відрізняється високою інформативністю та достовірністю. Досить цікаву і корисну інформацію містять метричні книги про померлих. У зазначеній частині метричної книги обов'язково зазначався вік покійного, вносилися відомості про хворобу померлого або причини смерті, якщо вони були відомі.

Таким чином, аналіз метричних книг іноземних колоністів – греків засвідчив, що, як православні, вони вели метрики за нормами, висунутою російською владою до представників православного

віросповідання. Для отримання статистичної інформації щодо православного населення урядом розроблено зведені відомості, які щороку надсилалися до консисторій. Треба зауважити, що подібні відомості наявні суто в метриках православного населення, а, отже, і у греків.

Як і все населення Російської імперії, німецькі переселенці також статистично враховувалися урядом: кількість народжених, тих, що уклали шлюб та померлі записувалися до метричних книг. Аналіз формулярів метричних книг католиків (народження, шлюб, смерть), євангельських лютеран (народження, шлюб та смерть), менонітів (народження) виявив певні відмінності між ними щодо ведення книг для запису актів громадянського стану. Традиційно метричні книги склалися з трьох частин: щодо народжених (хрещених), щодо тих, що уклали шлюб (вінчани) та померлих. Церковні книги менонітів мали назву «Списки». Метрики, крім свого статистичного значення, містять цікаву інформації щодо етнічних особливостей населення.

Аналіз метричних книг німецькомовного населення показав, що у німецьких (римо-католицьких та лютеранських) приходах дітям давалося декілька імен. Одне з яких було особовим, інші давалися за іменами тих, хто був присутнім при хрещенні. Дуже часто серед восприємників були родичі. Обов'язково вказувалося віросповідання батьків та місце їх проживання. Записи про батьків містили виключно дані щодо імені, прізвища та по-батькові. Крім цього, завжди вказувалося дівоче прізвище дружини. Лютерани додавали до цієї графі ще й рід занять батька, що значно розширює інформаційний потенціал даного формуляру. До метричної книги народжених також вносилися й ті, хто приймав ту чи іншу віру у різному віці.

Інформація щодо восприємників присутня лише у метричних книгах римо-католиків та лютеран. Римо-католики записували також усіх присутніх при проведенні обряду хрещення, а лютерани додавали до загальної інформації ще й рід занять восприємників, а також дівоче прізвище заміжніх жінок.

Характерною відмінністю метричних книг (списків) менонітів стала інформація щодо законності народження дитини. Дітей, що народилися поза шлюбом, частіше всього реєстрували за прізвищем матері. Народжені близнюки або двійнята не фіксувалися у метричних книгах представників указаних віросповідань. У римо-католиків допомогою при пошуку близнюків чи двійнят можуть слугувати записи «близняты» у графі про час народження та хрещення. Списки менонітів відрізнялися тим, що не містили інформації щодо хрещення немовлят.

При аналізі записів про народження дитини увагу привертає такий: «Хрещення через необхідність» [6]. Для представників лютеранського віросповідання подібний обряд передбачений статутами і виконувався у певних випадках: якщо немовля народилося дуже кволим та могло померти до прибуття проповідника, а також в інших надзвичайних випадках.

Метричні книги про одружених німецькомовного населення містять цікаву інформацію щодо укладання шлюбів. У метричних книгах німецького населення лютеранського віросповідання записи вінчаних пар також складають другу частину. Записи про вінчаних лютеран за ХІХ – поч. ХХ ст. можна отримати з двох видів джерел. Це – короткі хронологічні списки вінчаних та списки заручених, оголошених і тих, хто укладав шлюб. У формулярі списків про «обручаемых, оглашаемых и сочетаемых браком» пастор записував дані в такому порядку: номер запису; місяць і день заручення; імена, надані при народженні та прізвище, стан (звання), рід занять заручених, оголошених і тих, що уклали шлюб, а також батьків нареченої й нареченого, чи живі батьки нареченого та нареченої, необхідні законні згоди, місце народження й віросповідання тих, хто укладав шлюб; наречений – неодружений, удівець або розлучений, вік; наречена – дівчина, вдова або розлучена, вік; посилання на сторінку в особовій книзі прихожан; коли проходило оголошення (три дати); коли, де й ким проводилося вінчання; загальні зауваження [5].

Укладанню кожного шлюбу передувало оголошення. Протягом трьох тижнів у церкві необхідно тричі оголосити (як у парафії нареченої, так і нареченого) про намір укласти шлюб із точною вказівкою на імена, прізвища, звання, посади або ремесла та місцеперебування нареченого й нареченої і їхніх батьків. Як у лютеран, так і католиків до окремої колонки вносилися інформація про батьків наречених.

У метричних книгах обов'язково зазначалося віросповідання наречених; від цього залежало виховання дітей у такій родині. У Росії представникам євангельсько-лютеранської церкви заборонялося укладати шлюби: між кровними родичами у прямій (висхідній і низхідній) на всіх рівнях, і боковій (між племінником та його тіткою) лініях; між духовними родичами – особам, що перебувають на першому рівні цієї спорідненості (зятю з тещею і свекру з невісткою, вітчиму з пасербицею, пасинку з мачухою). У римо-католицькій церкві рівні кровної спорідненості в бокових лініях були відмінними: вирахування рівнів здійснювалося не в обох лініях, а лише в одній, до того ж – у найдовшій; відповідно вираховувалися рівні свояцтва.

Остання частина метричної книги німецького населення – про померлих. До окремої колонки формуляра метричної книги записувався вік померлих. Характерно, що серед небіжчиків-католиків старшого віку (від 18 років) значна частина перед смертю була сповідана та прилучена до Св. Таїнства. Якщо помирала дитина, то вказувалося, чия вона. Крім цього, сюди вписувалися також для чоловіків – рід занять, для жінок – дівоче прізвище й рід занять чоловіка, для незаміжніх – рід занять батька. Крім того, у католиків указувалася вся родина, яку залишив померлий, що значно полегшує пошук генеалогічної інформації.

Таким чином, аналіз ведення метричних записів німецького населення дозволив виявити певні особливості формуляра. Крім того, метричні книги народжених/хрещених містять значний обсяг прихованих даних, виявлення яких є одним із перспективних шляхів покращення інформативних можливостей джерела.

Метричні книги євреїв Донбасу містять типові записи: народження, шлюб, розірвання шлюбу і смерть. Метрична книга єврейського населення містила порядковий номер народжених немовлят, що окремо фіксував факт народження хлопчика та дівчинки. Особливістю ведення метричної книги єврейського населення щодо народжених була обов'язкова вказівка дат народження дитини та здійснення обряду обрізання у новонароджених хлопчиків. Наступні графи формуляра метричної книги повідомляли про місце народження дитини, соціальний стан її батька та імена батьків. Відомості щодо законності народження дитини або примітка «незаконнорожденный» містилися в колонці «кто родился и какое ему или ей имя дано».

Наступна частина метричної книги представників іудейського віросповідання містила відомості щодо осіб, котрі брали шлюб. Примітною рисою єврейської метричної книги про одружених є вказівка на головні акти між тими, хто укладає шлюб і дані свідків заходу, яких, як правило, було двоє. Перед одруженням євреї при свідках укладали шлюбний договір. Ксуба – шлюбний договір, до якого входили загальні правила: одягати, забезпечувати дружину, виконувати подружні обов'язки, символічний викуп батькові нареченої. Сума, яку наречений зобов'язувався віддати своїй майбутній дружині в момент потреби, складалася з двох частин: основна – 200 зувів (або динарів) дівчині і 100 зувів (динарів) – удові або розлученій, і додаткова. Обов'язково зазначалося ім'я нареченого та нареченої зі вказівкою на соціальний стан. Крім цього, наявна інформація про номер шлюбу, який укладали наречені. Як і в метричних книгах представників православного віросповідання, особи, які раніше перебували у шлюбі, та особи, які вперше його укладали, означувалися по-різному: якщо шлюб між євреями укладався вперше, то вказувалося «холост/девица», якщо хтось із наречених відбував цей обряд удруге – «разводец/разводная» або «вдовец/вдова».

Метричні книги єврейського населення примітні окремою частиною, що містила відомості щодо розлучень. Цікавим є зазначення на обряд халиця (хлиця) («розування») – своєрідне звільнення. Він був простим: дівер повинен при свідках зняти взуття з вдови померлого чоловіка, при цьому вдова плювала в його бік [1].

Остання або передостання частина метричної книги євреїв містила відомості про померлих. У книгу обов'язково вносився вік небіжчика. Єврейські метричні матеріали вказували точну причину смерті. Якщо ж у померлого не було виявлено ознак смерті через хворобу, запис у метричній книзі робився після обстеження покійного лікарем та отримання повідомлення від поліцейського пристава. Дані метричних книг та приватних зошитів щомісяця й наприкінці кожного року підсумовувалися, при цьому підбивався підсумок щодо кількості народжених, тих, що уклали шлюб, розлучених і померлих, спочатку загальним складом, а потім цифрами, російською мовою та на їдиш. Наприкінці вся звітна інформація засвідчувалася підписами членів правління.

Отже, метричні книги охоплювали все населення Російської імперії, їх ведення здійснювали також і євреї. Аналіз цих метрик виявив деякі особливості, характерні для представників іудейської віри. Так, у записах яскраво проявлялися національні особливості: обряд обрізання, шлюбний договір, обов'язковість свідків, причин смерті та віку померлого. Характерними рисами, притаманними лише метрикам іудеїв, було ведення записів двома мовами, а також наявність окремої метричної книги про розлучених.

Висновки. Таким чином, результати дослідження метричних книг свідчать про великі інформативні можливості зазначеного джерела. Вивчення широкого кола проблем, так чи інакше пов'язаних із метриками, розкриває їх багатий правовий та науковий потенціал. Ретельний аналіз джерел дозволив дійти висновку, що метричні книги є достатньо інформативним джерелом, використання даних якого дає змогу проводити дослідження у багатьох напрямках.

Список використаної літератури

1. *Алексеев А.* Богослужение, праздники и религиозные обряды нынешних евреев / А. Алексеев – Новгород : тип. П. Мининского, 1861. – 194 с.
2. *Антонов Д. Н.* Метрические книги России XVIII – нач. XX в. / Д. Н. Антонов, И. А. Антонова. – М. : Рос. гос. гуманитар. ун-т, 2006. – 385 с.
3. *Герман К. Ф.* Статистические исследования относительно Российской империи / К. Ф. Герман. – СПб., 1819. – 197 с.
4. *Гузенков С. Г.* Метричні книги як джерело з історичної демографії Південної України другої половини XIX – початку XX ст.: дис. ... канд. історичних наук: 07.00.06 / С. Г. Гузенков. – Запоріжжя, 2005. – 218 с.
5. *Державний архів Донецької області.* – Ф. 366. – Оп. 1. – Спр. 1. – Арк. 3.
6. *Державний архів Луганської області.* – Ф. 126. – Оп. 1. – Спр. 49. – Арк. 17.
7. *Елпатьевский А. В.* О документальных источниках современных историко-биографических и генеалогических исследований / А. В. Елпатьевский // Актовое источниковедение. – М., 1971. – С. 72–88.
8. *Лиман І.* Метричні книги як джерело з церковного устрою Південної України другої половини XVIII – першої половини XIX ст. / І. Лиман // Наук. зап.: Зб. пр. молодих учених та аспірантів. – Т. 7. – Київ, 2001. – С. 197–211.
9. *Лобко Н. В.* Інформаційний потенціал українських генеалогічних джерел та його використання в історичних дослідженнях : дис. ... канд. історичних наук: 07.00.06 / Н. В. Лобко. – Київ, 2008. – 438 с.
10. *Новосельский С. А.* Смертность и продолжительность жизни в России / С. А. Новосельский. – Петроград : Типогр. Министерства Внутренних Дел, 1916. – 208 с.
11. *Полн. собр. законов Российской империи* [ПСЗ – 1]. – Т. 4. – № 1908.
12. *ПСЗ-1.* – Т. 28. – № 21547. – С. 731–737.

References

1. *Alekseev A.* Bohosluzhenye, prazdniky y relyhyoznie obriadi nineshnykh evreev / A. Alekseev. – Novhorod : typ. P. Mynynskoho, 1861. – 194 s.
2. *Antonov D. N.* Metrycheskye knyhy Rossyy XVIII – nach XX v. / D. N. Antonov, Y. A. Antonova. – M. : Ros. hos. humanyt. un-t, 2006. – 385 s.
3. *Herman K. F.* Statystycheskye yssledovaniya odnosytelno Rossyiskoi ymperyy / K. F. Herman. – SPb., 1819. – 197 s.
4. *Huzenkov S. H.* Metrychni knyhy yak dzherelo z istorychnoi demohrafii Pivdennoi Ukrainy druhoi polovyny XIX – pochatku XX st.: dys. ... kand. ist. nauk: 07.00.06 / S. H. Huzenkov. – Zaporizhzhia, 2005. – 218 s.
5. *Derzhavnyi arkhiv Donetskoi oblasti.* – F. 366. – Op. 1. – Spr. 1. – Ark. 3.
6. *Derzhavnyi arkhiv Luhanskoii oblasti.* – F. 126. – Op. 1. – Spr. 49. – Ark. 17.
7. *Elpatevskiy A. V.* O dokumentalnikh ystochnykakh sovremennikh ystoryko-byohrafycheskykh y henealohycheskykh yssledovaniy / A. V. Elpatevskiy // Aktovoe ystochnykovedenye. – M., 1971. – S. 72–88.
8. *Lyman I.* Metrychni knyhy yak dzherelo z tserkovnoho ustroiu Pivdennoi Ukrainy druhoi polovyny XVIII – pershoi polovyny XIX st. / I. Lyman // Naukovi zapysky: Zbirnyk prats molodykh vchenykh ta aspirantiv. – T. 7. – K., 2001. – S. 197–211.
9. *Lobko N. V.* Informatsiyni potentsial ukrainskykh henealohichnykh dzherel ta yoho vykorystannia v istorychnykh doslidzhenniakh : dys. ... kand. ist. nauk : 07.00.06 / N. V. Lobko. – K., 2008. – 438 s.
10. *Novoselskiy S. A.* Smertnost y prodolzhytelnost zhyzny v Rossyy / S. A. Novoselskiy. – Petrohrad : Typohrafiya Mynysterstva Vnutrennykh Del, 1916. – 208 s.
11. *Polnoe sobranie zakonov Rossyiskoi ymperyy* [PSZ – 1]. – T. 4. – № 1908.
12. *PSZ-1.* – T. 28. – № 21547. – S. 731–737.

THE INFORMATION POTENTIAL OF THE PARISH REGISTERS OF THE REPRESENTATIVES OF VARIOUS DENOMINATIONS

Kryhina Olga, PhD in History, Associate Professor,
the Department of Cultural Studies and Information Activities,
Mariupol State University, Mariupol

The article is devoted to the identification and analysis of the information potential of parish registers of the representatives of different denominations in Donbass. Parish registers contain a great variety of information.

The study of parish registers of representatives of various denominations, unfortunately, still remains outside the field of view of researchers. The article analyzes the information contained in parish registers and specifies the features of fixing information in parish registers. The study of the parish registers of foreign colonists reveals the characteristics of data fixation, characteristics of each ethno-confessional group.

Key words: parish register, information potential, denomination, birth, marriage, death.

UDC 930.2:929.532(045)

THE INFORMATION POTENTIAL OF THE PARISH REGISTERS OF THE REPRESENTATIVES OF VARIOUS DENOMINATIONS

Kryhina Olga, PhD in History, Associate Professor,
the Department of Cultural Studies and Information Activities,
Mariupol State University, Mariupol

The aim of the article is to analyze the parish registers of the representatives of various denominations in Donbass, as well as to identify their information potential. The parish registers contain the richest information material.

Methodology of the study. The study of parish registers as a complex source will allow researchers to identify ethno-confessional features of the development of church communities.

Results. The peculiarities of information about birth, marriage and death in parish registers are underlined. The analysis of the parish registers of foreign colonists – the Greeks – shows that, like the Orthodox, they conducted their parish registers according to the norms the Russian authorities established for the representatives of the Orthodox faith. The analysis of the maintenance of the metric records carried out by the Germans makes it possible to identify certain features in the record form. They contain the double names of newborns, the legality of the birth of children, bans of matrimony, the indication of all family members in the records of the deceased and others. Some characteristics owned by the representatives of the Jewish faith are researched. So, national features are clearly manifested in the records. Recordings in two languages, as well as the existence of a separate parish register for the divorced persons characterize the Jewish parish registers.

Scientific originality. Based on a comprehensive analysis of the parish registers, the information potential and peculiarities of conducting parish registers by the Orthodox, Jews, Catholics, Lutherans and Mennonites have been detected.

Conclusions. Parish registers are quite an informative source, the use of which allows conducting research in various spheres.

Key words: parish registers, information potential, birth, marriage, death.

Надійшла до редакції 10.11.2017 р.

УДК 304.3(477=19)«1991/2017»

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ВІРМЕНСЬКИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ ПЕРІОДУ ДЕРЖАНОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

Данник Катерина Олександрівна, аспірантка,
Київський національний університет культури і мистецтв, м. Київ
katlina17@gmail.com

Розглянуто особливості життєдіяльності вірменських громад в умовах державної незалежності України. Виявлено найактивніші громади та проаналізовано їх досягнення в українському культурному просторі. На матеріалах національних громад досліджено пріоритетні напрями розвитку і актуальні проблеми функціонування активних вірменських товариств. Наведено характеристику святкового та подієвого життя громад.

Ключові слова: вірмени, громада, Україна, соціокультурний простір, фестиваль, виставка, свято, національне товариство.

Постановка проблеми. Зі здобуттям державної незалежності України постало важливе питання нормативно-правового статусу національних меншин. Так, за сприятливої правової політики намітилась нова тенденція до утворення вірменських культурних товариств, частина з яких виявляє неабияку активність в українському культурному просторі, що стрімко розвивається й потребує нових ідей, проектів, рішень. Проблема полягає у потребі висвітлення як культурного, так і світського життя вірменських громад України. Це пояснюється тим, що невід'ємною частиною вірменського національного світогляду є релігійні християнські цінності, а сучасна Вірменська Апостольська Церква, що гармонійно співіснує з українським православним суспільством, виступає важливим чинником інтеграції вірменської діаспори.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Сучасний етап розвитку вірменської культури в Україні, на жаль, слабо досліджений. Так, соціологічні аспекти громадської діяльності висвітлює Н. Бережна [1]; правові особливості громад Харківщини досліджував С. Кочарян [11]. Дотичною до даної розвідки є праця М. Чепіжко «Вірмени України» [3], що частково відображає культурне життя окремих громад та постатей. Основний масив інформації про сучасний стан зібраний шляхом інтерв'ювання учасників вірменських громад за методикою анкетування та опитування.